

Agentura pro sociální začleňování
v romských lokalitách

nábřeží Edvarda Beneše 4
118 01 Praha 1

Mobiliární exekuce

Jiří Špelda, Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách

Úvodem je třeba říci, že se nejedná o institut, který by současný právní řád neznal. Naopak s ním operuje již několik let a bývá v praxi značně využíván. V podstatě se jedná o mnohým dobře známý výkon rozhodnutí (případně exekuce) prodejem věcí movitých, jehož zakotvení nalezneme jednak v občanském soudním řádu (zákon č. 99/1963 Sb.), popřípadě v zákoně o správě daní a poplatků, samostatnou úpravu obsahuje též insolvenční zákon, exekuční řád a další. Který z těchto předpisů použijeme, záleží na konkrétním vztahu, kterého se daná problematika dotýká. Např. úpravu obsaženou v občanském soudním řádu použijeme u případů vymáhání dlužného nájemného, naproti tomu pro zákon o správě daní a poplatků sáhneme tehdy, pokud budeme chtít vymáhat dluhy z nezaplacených řádně udělených pokut.

Pro snadnější orientaci v dané problematice si níže uvedme několik základních pilířů, pravidel či chcete-li zásad, na kterých je výkon rozhodnutí (případně exekuce) prodejem věcí movitých postaven.

Úprava v občanském soudním řádu

Občanský soudní řád představuje základní předpis vztahující se k občanskému soudnímu řízení, kdy prvotním účelem tohoto předpisu je poskytnout ochranu procesním vztahům založeným vykonatelným rozhodnutím, zjednodušeně řečeno se v praxi jedná o donucení určité osoby ke splnění povinnosti, která jí byla uložena.

Výkon rozhodnutí představuje v podstatě řízení, ve kterém vystupují jeho účastníci - označování jako oprávněný a povinný (případně se může jednat i o další osoby, o kterých tak stanoví z., např. manžel povinného).

Příslušným soudem k tomuto řízení je vždy soud okresní, zpravidla ten, v jehož obvodu má povinný bydliště (ovšem existují i výjimky).

Další zvláštností tohoto řízení je skutečnost, že ho lze zahájit pouze na návrh, je zde tedy vyžadována iniciativa ze strany účastníka se celou věcí vůbec zabývat. (Ovšem i v tomto případě existují výjimky, zejména co se týká nezletilých dětí.)

Jedním ze základních předpokladů pro výkon rozhodnutí je existence tzv. titulu. Jedná se o zákonem určenou listinu, která ukládá povinnost něco plnit, přičemž bez této listiny nelze výkon vůbec provést. Výčet jednotlivých titulů najdeme jak jinak než právě v občanském soudním řádu (např. rozsudek, usnesení, rozhodčí nález apod.), ovšem nutno zdůraznit, že u všech těchto se musí v první řadě jednat o tituly vykonatelné, tedy opatřené doložkou vykonatelnosti.

Občanský soudní řád rozlišuje mezi několika druhy výkonů rozhodnutí (např. na plnění peněžité a nepeněžité). Prodej věcí movitých spadá pod kategorii výkonu na plnění peněžité.

www.socialni-zaclenovani.cz

Je důležité si uvědomit, že smyslem výkonu rozhodnutí není trestat povinného, ale uspokojit oprávněného. S ohledem na toto je i v tomto případě povinnému poskytována ze strany zákonodárce určitá ochrana spočívající ve stanovení mantinelů v tom, které movité věci mohou být výkonem postiženy a které nikoli. Prvotně nelze povinnému „zabavit“ více, než kolik přiznává oprávněnému výše zmíněný titul. V druhé řadě se jedná o určité specifické věci, u kterých se předpokládá, že by se bez nich povinný nemohl obejít, neboť i povinný je lidskou bytostí a je třeba mu i přes jeho „provinění“ zajistit lidskou důstojnost. S ohledem na tyto skutečnosti nelze výkonem rozhodnutí postihnout věci sloužící k uspokojování potřeb povinného (i jeho rodiny), sloužící k plnění jeho pracovních povinností, případně k výkonu jeho podnikatelské činnosti. Tímto ale tento výčet zdaleka nekončí. Jistě se shodneme na tom, že mezi věci, u kterých bychom si výkon dále nedovedli představit, budou např. snubní prsteny či předměty obdobné povahy, oděv, věci zdravotní potřeby, které povinný nutně potřebuje např. vzhledem ke své nemoci. Výkonem nelze postihnout také tzv. obvyklé vybavení domácnosti, které bývá často zmiňováno v souvislosti s problematikou společného jmění manželů a taktéž nelze výkonem rozhodnutí zabavit hotové peníze do výše 1.000,-Kč (tzv. základní nepostižitelná částka).

Možná ještě pro doplnění lze uvést, že obecně nelze výkon provést, pokud by byl většího rozsahu, než který stačí k uspokojení oprávněného nebo než který oprávněný navrhl, dále nelze výkon provést, pokud by byl zřejmě neúčelný, nelze ho provést jiným než zákonem stanoveným způsobem ani způsobem zřejmě nevhodným, a v neposlední řadě nesmí postihovat pouze majetek 3. osob. Pokud by tato základní pravidla nebyla dodržena, výkon bude zastaven (popř. dojde k jeho odkladu).

Zvláštnost výkonu prodejem věcí movitých představuje jeho samotná realizace, kdy usnesení, na základě kterého je pak výkon prováděn, se povinnému doručuje až přímo při tomto výkonu. Ovšem pokud se nad tímto postupem zamyslíme, zjistíme, že je zcela logický, neboť pokud by bylo usnesení povinnému doručeno před samotným výkonem, jistě by měl zájem na tom, aby co nejvíce věcí uschoval. Za movitou věc se v tomto ohledu považují i vkladní knížky, směnky, šeky a cenné papíry.

Samotné provedení výkonu rozhodnutí probíhá velmi zjednodušeně řečeno tak, že se dostaví soudní vykonavatel, provede soupis věcí, které by bylo možné zabavit, tyto věci náležitě označí a zakáže povinnému s nimi nakládat, poté následuje vyhlášení dražby včetně uvedení vyvolávací ceny jednotlivých movitých věcí a následně dochází v rámci této dražby k jejich prodeji tomu, kdo podá nejvýhodnější nabídku. Z takto získaných finančních prostředků jsou sraženy náklady dražby a následně jsou uspokojováni oprávnění.

Úprava v rámci zákona o správě daní a poplatků

Pokud nahlédneme do úpravy tzv. správní exekuce, tedy v podstatě výkonu rozhodnutí upraveného v rámci zákona o správě daní a poplatků, nenalezneme takřka žádné odlišnosti. I tento předpis hovoří o exekučním titulu (zde je ale obsažen odlišný výčet než v občanském soudním řádu), o nařízení daňové exekuce, věcech z ní vyloučených (opět věci sloužící osobní potřebě dlužníka a členů jeho rodiny, věci potřebné k podnikání atd.) Odlišnost oproti občanskému soudnímu řádu představuje formulace, že postihnout nelze „i jiné věci, jejichž prodej by byl v rozporu s morálními pravidly“, ale proč do této skupiny nezařadit právě již výše zmíněné snubní prsteny, zdr. pomůcky atd.? Jedná se tedy jen o obecnější formulaci než nalezneme v občanském soudním řádu.

Zákon o správě daní a poplatků obsahuje rovněž speciální úpravu v podobě daňové exekuce prodejem věcí movitých. Ovšem nahlédneme-li podrobněji do příslušných ustanovení, zjistíme, že postup v rámci tohoto předpisu se téměř nikterak neliší od postupu výše uvedeného. Taktéž dochází k soupisu věcí, taktéž dochází k dražbě. Samotný tento předpis obsahuje odkaz na podpůrné užití

občanského soudního řádu pro případ, že by v něm samém nebyla konkrétní úprava obsažena. Snad jen okrajově již zmíníme skutečnost, že zde nevystupuje strana povinná, ale osoba je nazývána dlužníkem a soupis věcí neprovádí soudní vykonavatel, nýbrž pověřený pracovník správce daně.

Závěrem je tedy možno shrnout, že tzv. „mobiliární exekuce“ je způsobem provedení výkonu rozhodnutí (exekuce), který představuje prodej movitých věcí dlužníka (povinného) v dražbě. Tento postup je již řadu let upraven a to v různých právních předpisech, přičemž postup upravený v rámci zákona o správě daní a poplatků provádějí pracovníci příslušného úřadu. Podle této úpravy lze exektovat jen pro vymožení povinností uložených ve správním řízení (např. pokuty) a nikoli pro vymožení povinností plynoucích ze smluvních vztahů (např. dlužné nájemné).

V rámci exekuce již také nelze zkoumat zákonnost exekučního titulu (rozsudku na plnění či uložení pokuty).

Je nutno počítat s tím, že pověřený pracovník má ze zákona právo učinit osobní prohlídku dlužníka a bytu (i jiných místností dlužníka), kde má svůj majetek uložen, k čemuž si může zjednat do bytu i takové jiné místnosti dlužníka přístup. Pověřený pracovník však musí dbát na to, aby nedocházelo k excesům, tzn. kdy by byl např. exekován majetek nepostižitelný nebo majetek patřící osobě od dlužníka odlišné.